

Иги хапар

Айтхылыкъ жерлешибизни аты аталгъан жангы кеме байрагъын кётюргенду

Санкт-Петербургда кемеле ишлеучю «Северная верфь» заводда бу кюнледе «Адмирал Головка» фрегатда аскер-тенгиз байракны кётюрю болганды. Ол къууанчлы ише РФ-ни Президенти Владимир Путин да къатышханды.

«Флотха жангы кемелени къошуу бизни кемеле ишлеучю бёллюбюз айный баргъанына эмда бююнлюкте тюрлю-тюрлю аскер кемелени тыйгъычсыз чыгъарып башлагъанына шагъатлыкъ этген шартды. Ол бизде кемеле ишлеучю аякъландырууда бла айтхыуда бек магъаналы атламды. Бусагъатда россейли верффелени жагъаларында беш фрегат, сегиз корвет, оноч гиче ракеталы кеме эмда башха тюрлю кемеленен да эллиси хазыр бла турадыла», - дегенди Президенти.

Жангы кеме Россейни Аскер-тенгиз флотуну заказы бла жарашдырылганды эмда ишленгенди,

аны къаууимуна да къошулады. Ол ата журтлу энергетика установкасы болгъан биринчи кемеди. Аллай кемеле флотну узакъ тенгиз эмда океан тийреледе алгъа баргъан къауумуну мурдорун тутдыла. Кеме жангы эмда къыйматлы амалла бла ишленгенди эмда «Калибр» атлы къанатлы ракетала бла жалчытылыпды. Ала уруш къазауатында кючлю болгъан ларын кергозтгендиле. Жууукъ заманлада уа «Адмирал Головка» фрегат Север флотну кемелерини санына къошулуучду.

Ол къууанчлы ише жоралап КъМР-ни Башчысы Казбек Коков социал сетьде кесини энчи

бёллюмюнде оюмун жазганды. «Эсигизге салайым, жангы аскер кемеге аты аталгъан адмирал Арсений Григорьевич Головка бизни айтхылыкъ жерлешибизди, Къабарты-Малкъардан чыккъанды, Прохладныйде жашагъанды. Айтхылыкъ тенгизчи Улуу Ата журт урушуну кеизюнде Север флотха башчылыкъ этгенди. Бу флотда къулукъ этгенле аны эмде тутдыла, Къабарты-Малкъарга келип,

аны аты бла байламлы жерлени жокълайдыла. Биз жигитлени эмде сатырдады, Ата журтубузуну шамал жанында чеклени энтта да къоруулайды. Фрегатда къулукъ этгенлеге, Север флотну тенгизчилерини барысына да сау-саламат къулукъ этерлерин тежейме!» - деп жазганды Казбек Коков.

Кенгеш

Устазын бла насийхатчыны сыйларын кётюрюню юсюнден сёлеширкиделе

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Москвада Россей Федерацияны Кырал Советини жыйылыуна хазырлангъан семинар-кенгешге къатышханды. Жыйылыуда сёз устазын бла насийхатчыны сыйларын эмда магъаналарын кётюрюню юсюнден барлыкъыды.

Семинарда Казбек Коков Къабарты-Малкъарда «Жигитлени сабийлерни» регион проект жашауда къалай бардырылганыны юсюнден айтханды. «Проектни мураы - энчи аскер операцияда къыралыбызны жалынчакъсызлыкъны ючюн къазауат этгенлени сабийлерине хар жаны бла да тутхучулукъ этиюну къурауду. Бизни борчубуз - хар сабийни болумуна эс бурууду, школда окъуууа къадамында, дайым къайгырууду, орта эмда профессионал билим алыр-гъа, артада уа иш табаргъа да болушууду. Аны толтурууда билим беруу бла байламлы болгъан насийхатчылыкъны магъанасы уллуду. «Жигитлени сабийлерни» деген проектибизни «Ата журтну къоруулаучулары» къырал фонд да жаратханды эмда бизде тутхучулукъ этгенлей турады», - деп чертгенди республиканы Башчысы.

Семинар-кенгешни эсеплерине кёре сайланган оюмла Россейни Президентини буйрукъларыны тизмесине кирликиде эмда Къырал Советни жыйылыуунда сюзюлюкючле, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысы бла Правительство-суну пресс-службасындан.

Тюбешуу Жаш тёлюрге болушургъа эм аланы кёллендирирге алланын

Москвада Къабарты-Малкъар Республиканы постпредствосунда КъМР-ни Башчысы Казбек Коков тышында окъуууну эм ишлеген регион жаш тёлусиюно келечилери бла тюбешгенди. Ары Москвадан, Санкт-Петербурдан, Къазаннан, Саратовдан, Дондагы Ростовдан, Краснодардан, Ставрополдан, Пятигорскдан эм Владикавказдан жаш адамла къатышхандыла.

Республиканы Башчысы регионуну социал-экономика айнуууну, аны жетишилмерини юсюнден айтханды эмда соруулагъа жууапла бергенди. Жыл республиканы ахшы макроэкономика керюмдюлерни бла ахырына жетгенин да белгилегенди ол. «Ол алай республика Президентибиз Владимир Владимирович Путинни башламчылыкъгы бла къураууну миллет эм федерал проектеге тиири къошулганын ючюн болгъанды», - деп чертгенди Казбек Коков.

Тюбешуоу чегинде Къа-

барты-Малкъардан жаш адамлагы билеклик изленсе, аны тапдырылыгы да чертилгенди. КъМР-ни Жаш тёлусиюно ассоциациясы уа республикадан чыккъан жаш адамланы бирикдирген жамауат къымылдау боллукуды. Дагыда жаш тёлую «КъМР-ни өхтёмлиги» деген жыл сайын бериллик премияны бу жолгуу алчыларын саугъалау да этгенди. Эришиюно Жаш тёлую ишлери жаны бла министрствосуну себелиги бла

КъМР-ни Жаш тёлуюно ассоциациясы къурагъанды, ол быйыл биринчи кере бардырылады. Аны борчу - регионну бла къыралны айнууларына юлюш къошхан жаш адамланы ачыкълауду эм аланы кёллендириуду. «КъМР-ни өхтёмлиги» саугъанын сертификатлары 16 хорлагъан инсаннга берилгенди. «Усталыгында эм иги», «Жылны волонтер», «Жамауатны алчысы», «Жаш предприниматель», «Жаш алим», «КъМР-ни шублары», «Тутхан ишини

устасы», «Баш магъаналы сёз», «Жылны спортчу», «Элбрусуну самороду» деген бёллюмде. Региондан тышында ишлеген эм окъуугъан жаш адамланы къаууму саугъаланганды. Январда уа республикада жашагъанла саугъаланарыкъдыла.

Тюбешуоуге къошулгъанланы барысына да Казбек Коков Россейни эм Къабарты-Малкъарны игиликлерине деп бардыргъан ишлерине жетишимле тежегенди.

Саугъалау

Къыйынларына – бийик багъа

КъМР-ни Парламентинде Жангы жылны аллында тюрлю-тюрлю бёллюмде жетишимле болдур-граматасы бла саугъалау ариу тереге айланганды. Бу жол а Парламентге илмуда, билим бериуде, саулыкъ сакълауда, право нызамны жалчытыуда, энергетикада эм башха сфералада ишленгени чакырылгандыла. Бизнес бла керешгенин уллу къаууму да саугъаланганын айттырчады.

Жыйылгъанланы алгъышлап, спикер Татьяна Егорова сёлешгенди. Ол 2023 жыл къыралыбызгъа къыйын болгъанын, кёл чырмаулагы тюберге тошгенин белгилегенди. «Алай битеу, чеклеге къарамай, республика айнууну жолундады, алгъа барады, партия эм

миллет проекте, федерал эм регион программала жашауда бардырыладыла. Ала уа артыкда хайырлы болгъандыла: билим беруу учрежденияла, школа, поликлиникала, жолла, спорт бла кереширча жерле ишлетиледе. Тамамланган жумушла кёллюде, алада уа бу залда жыйылгъанланы хар биригизини да юлюшюногъ барды. Залда устазла, врачла, экологла, социальный ишчиле, илму, культура

Ахыры 2-чи бетдеди.

Алгъышлау

«Борчугъузгъа кертилигигиз ючюн жюрегимден ыспас этеме»

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков Россейде Къутхаруучуну кюню бла къутхаруу службаны ишчилерини бла ветеранларын алгъышлагъанды. Ол байрам жыл сайын 27 декабрьде белгиленеде. Республиканы онуюсуну телеграм-каналында былай айтылады:

Къабарты-Малкъар Республиканы къутхаруу службасыны хурметли ишчилери бла ветеранлар. Сизни битеу жюрегимден профессионал байрамгыыз бла алгъышлайме! Къутхаруучуну усталыгы жамауат арасында эм огурулгъа, эм сыйлыкъа саналады. Сизни ишигиз къыйынды, асламысында жашауугъузгъа къоркуу да болады. Кече-кюн демегенлей, сиз къайсы къыйынлыкъладан чыккъан болумлагы да жигитлеча къажу сюлесиз, техноген авариялары кетересиз, къыйын болумлада болушукъ изленгелен-

ге аны тапдырып, борчугъузу толтуругъа хазырсыз.

Ол бары да сизден энчи батырлыкъны, терк оноула чыгъара билиуно, шарт эм тийишлиси-ча ишлеуно излейди. Кесигизни аямагъанлай керешгенгиз, сайлагъан усталыгыызгъа бла борчугъузгъа кертилигигиз ючюн жюрегимден ыспас этеме.

Россей МЧС-ни регион Управленийыны келечилери службаны аллында тургъан магъаналы эм жууаплы борчларыны мындан арысында да жетишимли тамамларыкъларына эмда адамланы къутхаруу жаны бла сыйлы борчларын тийишлисида толтуруу турлуыкъларына толусуналай ийнама.

Бу байрам кюнде эмда Жангы жылны аллында сизге, сизни жууукъ адамларыгыызгъа саулыкъ-есеник, жетишимле эм огурулукъ тежейме.

Тинтну

Жарысгъа сылтау жокуду

Россельхоз араны Къабарты-Малкъарда бёлуюно келечилери кюзоуклени болуларын дайым тинттеле. Эсте сала айтсакъ, быйыл сабанлыкъларга 70,6 минг гектар бёлунгенди. Аладан 65 минги мирзеулок битимлеге жетеди. Дагыда 5,1 минг гек-

тарда рапс эм 0,5 гектарда мал аш ёсдюруледи. Быйыл хауа болум игиди эм кюзоуклени хаталары жокуду. Росгидрометден билдиргенлерича, ноябрьде жылы кюнге сакъланганды ючюн, битимле иги айныгъандыла. Ол бютюнда кеч себилген урукълагы ахшы себеликиди.

Къурулуш

Жашау журтлагы танагъа къошулганды

КъМР-ни Къурулуш эмда жашау журт-коммунал моикл министрствосундан билдиргенлерича, быйыл онбир айгъа жашау журтладан 481,1 минг квадрат метрден аслам ишленгенди. Ол, былтыр бу заман бла тенгешдиргенде, 104,5 процентге кёбдү.

Кёл фатарлы жашау журтланы къурулушлары бла керешген организацияла бла энчи иеле сагъынылгъан кеизюнде 90 жашау журт сносендиле. Алай бла фатарланы саны 2665-ге жетдирилгенди. Андан сора да, энчи илепте 291,3 минг квадрат метрде 2006 юй салгъандыла. Саулай алып айтханда, жашау журтланы тант кесеги неда 71,1 проценти энчи илеге жетеди.

Арт заманлада жашау журтланы санына танг къошула баргъанына «Жашау журт эм шахар болум» миллет проект, «Эл жерлени комплекс халда айнытуу» къырал программа эм учуш ипотека уллу себелик этедиле

Жолланы тапандырыуда хайырлы амалла

«Къоркъуусузу тынгылы жолла» миллет проектин баш борчларындан бири – жолла ишленгенде эмда аланы жангырханда шёндопо технологияла эмда материала кенг хайырларыча эттереди. Быйыл алай ишлени 90 процентинде бизни къыралда жарашдыргъан жол миллет министрствосундан.

Алай бла 23 объектеде зыгъыр-чайыр асфальтобетон жайгъандыла. Аны республиканы кесинде чыгъарадыла. Жарашдыргъанда тартылгъан резин къошадыла. Ол а жолну иги кесек заманлы тосурамай туручи этеди.

Дагыда жолланы аслам кесегинде асфальтны тюбюне битум-полимер тасмала жардыла. Ала уа жол жарылмазча этедиле. Дагыда аула (геосетка) болуучудула; аланы асфальт чёкмезча неда жол кёчмезча зыгъыр да къуоп алай жардыла. Асфальтда ызылны алгъын жыллада бош бошу бла жарашдырыуучу эдиле, энди уа

термопластикни хайырланадыла. Ол кече чыракъ жарыкъда узакъдан окъуна бек аламан сакъланады. Жолланы жанлары а композит материалладан жарашдырылган буруула бла бегитедиле – ала да къоркъуусулукъну жалчытыуда иги затладыла. «Шёндопо технологияла бир жеринде турмайдыла, жол мүлкеде да жангы затла терк-терк чыгъа туруучудула. Ала жолланы качествосун игирек эттерге, къоранчланы да азайтыр-гъа болушукъдыла», - дегенди регионну жол моикл управленияныны башчысы Индар Тугов.

Тюйреле тазаланадыла

Къабарты-Малкъарда «Иги шахар болум къурау» миллет проектеге бла «Жашау журтла эм шахар тюйреле» программга кёре, жамауат кёл хайырланган 56 чакълы жер жангы излемлеге келиширча этиленди.

Жангыртуу, ишлени кеизюнде парка, скверле, сабийле ойнагъан майданла, жау жолчукъла, аллеяла да жарашдырылгандыла. Омакъ плитка, бордюрла, чыракълы чыпынла, шинтикле, кир-кипчик атарча орунла салынгандыла. Бир-бир жерледе къоркъуусулукъну жалчытырча тегереклери бла буруула тартылгандыла.

Эсте сала айтсакъ, онтерт объектни былтыр жамауат кеси 07.gorodsreda.ru платформада сайлагъанды.

Проектни магъанасы шахарчылары жашауларын игилendiririrча болум къуаргъады. Ол санда бузукълукъланы кетерирге, тегерек-башны айтандырыр-гъа, бек башы - бу жумушха уллу, гичте да тартылырча эттерге.

Элени айнытыр умут бла

Къабарты-Малкъарда «Комплекс халда эл жерлени айнытуу» къырал программага кёре иги кесек иш этиленди. Ол санда 2023-2024 жыллада социал магъаналы онбир объекти ишлениркиди. Аланы арасында эртеден бери сакъланган сабий садла, Маданият юйле эм спорт залла да бардыла. Аны бла бирге арбалзаны таза суу бла жалчытырча мадар да этилликиди.

Быйыл проектин чеклеринде Солдатское элде 140 сабийге садик сноситилгенди. Теге-неклиде бла Псыхурейде суу быргъланы алышхандыла эм «Сатушир-Аушигер» ыз тартылганды. Бу кюнледе тийишли ишле Артуд элде да башланарыкъдыла. Жууукъ заманда уа Аушигерде маданият юйюно къурулуш бошаллыкъды.

Бюгонлюкте Элбрусда, Шалушкада эм Псыхурейде эки маданият юйюно бла юч спорт комплекси къурулушлары барады. Ала келир жылны ахырына битерге керекди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман, УЛБАШЛАНЫ МУРАТ жазырагъандыла

Жамауат папата

Адамланы ырахатлыкъларын сакълаугъа къошумчулукуну эм башха санап

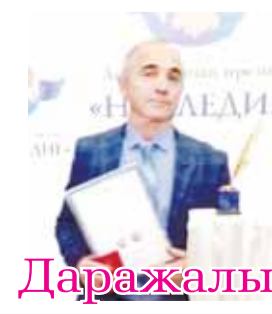
Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны бешинчи чакъырылууну IX пленар жыйылыуунда 2023 жылда ишини эсеплери чыгъарылгандыла.

Эсгерну ингир

КъМР-ни халкъ поэти Гуртуланы Салих турганлы быйыл 85 жыл толганды. Культура министрствону себелиги бла анга жоралап Къулайлыны Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрда эсгерну ингир болганды.

Аны сёзю бюгюн да биргебизге

Итинулюк

Алгъаракъда Москвада Чеченланы Алий «Наследие» деген адабият премияны номинаны болганды, энчи майдал бла саугъаланганды, чыгъармасы да ол саугъаны жыйымдыкъ китабында басмаланганды.

Даражалы саугъаны иеси

Кыйынарларына – бийик багъа

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Татьяна Борисовна белгиленгеннен ишчи коллективтерине энчи алгыш сөзле айтханды. «Биргегизге ишлегенле сизни жетишимлиригизни кѳргюзтүп, сауыгалауу тийишли кѳргенлерин ючюн ыразылыгъымы айтамы», - дегенди Татьяна Егорова эмда жыйылганга саулык, мамырлык, къолайлык тежегенди.

Алгыш сөзленди спикерни орунбасарлары **Жанатаиланы Салим** бла **Мурат Карданов** да айтханды. Салим Алиевич белгиленгеннен урундуу жетишимлиригизни ючюн ыразылыгъын айтханды. «Келир жыл насып, саулык келтирсин. Битеу ариу муратларыгыз толсонла», - дегенди ол.

Мурат Карданов а 2023 жыл Устазын бла насийхатчыны жылы болгъанын эсгертип, бу усталыкны сайлагъанын энчи белгиле-

генди. «Бизни не жетишимлиригизге да устазла себеплик этгенди. Билимге, окъууга соймеклик сизден башланганды», - дегенди.

Ызы бла сауыгалауу башланганды. КъМР-ни Сыйлы грамотасы бла сауыгаланганын арасында Билим берiuно россейли академиясыны «Педагогика» илму журналыны баш редактору **Бѳзюланы Сахидни** жашы **Руслан** да болгъанды. Ол, Татьяна Борисовна эмда депутатлагы ыразылыгын билдирип: «Биз узакъта жашай эсек да, туугъан республикабызны жашауундан бир жанында къалмагъанбыз. Былайда мен туугъан элим Бабугентни орта школун эм Къабарты-Малкъар къырал университетни манга жашауун кенг жоллары ачханлары ючюн ыразылыгъымы айтамы», - дегенди.

Билим берiuно айттыгъына кыйынар салгъанлары ючюн Парламентни Сыйлы грамотасы бла

белгиленгенден арасында Нальчикни 10-чу номерли школуна малкъар тилден бла адабияттан устазы **Газаланы Фатима** эмда Элбрус районун билим берiuно управлениасыны библиотека иш жаны бла методисти **Энейланы Фатимат** бардыла. Акъ-Сууну башчысы **Гергъокъланы Тимур** а жер-жерли самоуправление органы анытыуда кыйыны ючюн сауыгаланганды.

«Россети Шимал Кавказ – Каббалкънерго» обшествону келечилери да сауыгалангандыла, аланы арасында **Ахметланы Нургали** да.

КъМР-ни Парламентини сыйлы грамотасы бла белгиленгенден арасында право нызамны сакълаучула да бардыла. Аланы арасында РФ-ни Чегем районында ОМВД-сыны полицияны анытыгъына ючюн **Жолчуулары Арсен** да.

Нальчикни администрациясыны

келечилери транспорт комплексни анытыгъына этген къошумчулыклары ючюн белгиленгенди. Сыйлы грамота алгъанлары арасында транспорт эм связ бѳлюмю башчысы **Уналаны Зураб** да барды.

Ол кюн инсанланы уллу къаууму КъМР-ни Парламентини башчысыны ыразылыгъы бла сауыгалангандыла. Аланы арасында ул предпринимательле аслам эдиле. Бу сауыгъа бла «Ахмат и К» обшествону башчысы **Геграланы Азамат** да белгиленгенди.

Спикерни ыразылыгъы КъМР-ни Велоспортуну федерациясыны башчысы **Жанкишиланы Арсенге** бла КъМР-ни Табигъат байлыкъла эм экология министрствону бѳлюмю башчысыны орунбасары **Туудулары Халиматха** берилгенди.

Туобшуну суратха тюшуу бла бошалганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Парламент

Муратла толгъан кезиц

КъМР-ни Парламентини башчысы Татьяна Егорова «Муратланы назы терегини» акцияны чеклеринде жашланы бла къызланы тилеклерин толтурганды.

Татьяна Борисовна аланы законла чыгарыуучу органга чакъырып, Жангы жыл бла алгышлагъанды эмда келир заманга муратларыны юсеринден сорганды.

Татьяна Борисовна аланы законла чыгарыуучу органга чакъырып, Жангы жыл бла алгышлагъанды эмда келир заманга муратларыны юсеринден сорганды.

Шагъырейленуу жетижилык Таймураздан башланганды. Ол сауыганы кеси сайларга сыйгени, аны ючюн жаша «Детский мир» тюкенни сертификаты берилгенди.

Парламентни къонакъларындан бири Улуу Ата журт урушну ветераны **Максим Ожереданы** туудугъу Артур болганды. Ол а Жангы жылда Парламентте болургъа, аны башчысы бла тагышлыгъа сыйгенин жазганды.

Максим Алексеевич Ожереданга келир жыл 105 жыл толукъду. Мен анда къонакъда болганма, ол сейир адамды. Артур насыпды – аны аллай батыр къарт аппасы барды, андан къазуатны юсюнден керти халар билрге болукъду. Сиз да Ата журтубузну тарыхын, Хорламны багъасын бил-

сегиз сюебиз. Артур, жигит къарт аппасын атын бийикде журтот, теллеринге ол айтхан халарланы билдир, - дегенди Татьяна Егорова.

Онжылыкъ Артур сурат ишлерге, журларга, назмула айтыргъа сюеди. Татьяна Борисовна анга эске къаллыкъ сауыгъа бергенди.

Энтта бир къонакъ – Даниял – Нальчикни 5-чи школунда окуйду. Татьяна Егорова кеси да аны бошаганды.

Анда аламант устазла бардыла. Сени аманг да математикадан устазды. Сен иги окъугъанынгы, алим болургъа сюегенинги да билеме. Сен

алыкы экинчи классха журюйсе, алай школну бошагъанын кыруу «беш» белгилеге окъуруугу тежейме. Бу сауыгъа са сага ол жаны бла себеплик этер деп ийнама, - дегенди спикер.

Онбиржылыкъ Фатима уа «Муратланы назы терегини» акцияны чеклеринде былтыр Парламентте болгъанын эсгергенди Татьяна Егорова. Былтырча, къызчыкъ косметика тилгенди. Ол, эссе, визажист усталык бла кюрешрге сюеди. Къызчыкъ муратларын алышмагъаны фахму- суну, ышангылыгъыны белгиси болгъанын чертенди спикер.

Онжыжылыкъ Амир баскетбол бла кюрешеди, мураты да спорт бла байламды. Жаш топ бла форма тилгенди. Татьяна Егорова ол бюгоннге дериде да жетишимле болдургъанын билгенин айтып, мындан ары да хорламла тежегенди.

Оншжыжылыкъ Иван а смарт-сагатла сюегенин жазган эди «Муратланы назы терегине». Парламентни башчысы Приближный элде Иван турган интернетта болгъанын айтханды эмда сауыгъа аны къуандырлыгъына ышанганды.

Татьяна Егорова жаш къонакъларга саулык, келир заманда усталыкны тюз сайларларын эмда муратлары толурларын тежегенди.

Сабийле да къууанганын букдурмай, сауыгъа ючюн ыразылыгъын айтхандыла. Къонакъланы Парламентни мекямы эмда иш бла шагъырей этгенди. Ахырында ала бирге суратха тюшгенди.

КъМР-ни Парламентини прес-службасы.

Жамауат палата

Адамланы ырахатлыкъларын сакълауга къошумчулыкъну эм башха санап

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасыны бешинчи чакъырылыууну IX пленар жыйылыуунда 2023 жылда ишини эсеплери чыгарылгандыла.

Жыйылыуу къууанчлы жумушдан – Жамауат палатаны ишини, жамауат магъаналы проктини тамамлаугъа тири къошумчулыкъ этген адамланы сауыгалаудан – башланганды. Сыйлы грамоталагы республиканы урундуу эм социал кыруулауу министр **Асанланы Алим**, миллетлени ишлери эм жамауат проктле жаны бла министр **Анзор Курашонын**, саулык сакълау министрни орунбасары **Татьяна Аникушина**, жарыкъландыруу эм илму министрни орунбасары **Екатерина Мисостова**, жаш тѳлюню Ата журтха соймекликте ѳсдюрюуге салгъан кыйыны ючюн ДОСААФ-ны регионда ветеранларыны советини башчысы полковник **Хусен Мацухов**, запаса офицерлени «Мегапир» биригулерини жер-жерли бѳлюмю башчысы **Жашарбек Атаев**, «Кавказ рубеж» аскер-излеу отрядны таматасы **Беслан Гуляжинов** сыйлы грамотала бла белгиленгенди.

Ыразылыкъ къагъытлагы жандаурлулк иши ючюн кыйын аургуанлагы эм сакъатлагы болушлыкъ этуу «Милосердие 07» фондну таматасы **Олег Кузьминов**, Къабарты-Малкъар къырал университетни Право, экономика эм финансла институтуну Къыралны эм правноу теориясы эм тарыхы кафедрасыны доценти **Эльдар Дымов** тийишли болгъандыла.

Палатаны башчысы **Хазратали Бердов** отчѳт кезиде къаллай иш тамамланганыны юсюнден билдиргенди. «Бу заманын ичинде кѳп чыгъа турган проблемала, болумла сююлгенди, ала бла байламлы жыйылыула, «тѳгерек столла», ѳкспертлени къатышуулары бла тинтилеу ѳтдюрюлгенди, ала саны жоуден атлагъанды. Алада регионда жашагъанлары социал жаны бла кыруулауула, ол санда СВО-да къуллукъ этгенлеге эм аланы юйорлерине болушукъ эм, ѳсе келген тѳлюню ариу ниетледе юйретууге эм тѳрели тин байлыгъыбызны сакълаула, эллени анытыула, эл мюлкеде урурурукъ специаллестени хазырлаула, спорт инфраструктураны игилендириуге къаралганды. Кѳп кере кыты кир-кипчинки къыргыруну соруу кѳтюрюлгенди. Палатаны келечилери къазуат болган жерге гуманитар болушукъ этууге къатышандыла», - дегенди ол.

ген болушукъ сакъланган ахшы эсеплеге келтирмейди. Палатада оюм этгенлерича, халны тюзетир ючюн, кыралны Конституциясыны юйюрге, аналлыкъга, аталыкъга эм сабийликке, юйор кыруулауула, сабийлени ѳсдюрюуге себеплик этген бегимлерин жашауда тийишлисича тынгылы бардырыгъа керекди.

Жамауатны тин-ниет хазнасын кючледе, миллет тѳрелени сакълауда чурумла бу жаны бла башламчылыкъланы бардырыула ахчаны, биллими кадрланы жетишмелерини, клуб, китапхана эм музей ишчилени усталыкъларыны даражасы бийик болмагъаны эм аланы иш хакъларыны азлыгы эм кѳп башха болум бла байламлыдыла. Ёсе келген тѳлюмени ниет жаны бла юйретиде уллу проблема арт онжылыкълада Интернетте, асламлы информация органлада зорлукуну, тѳюмсююлукюно пропагандасы баргъанындан чыгады. Палатаны совети анга аталгъан кыйылыуунда республикада осал ниетлени жайгъанла бла кыты кюреш баргъанын, миллетле эм динле аралы келишулюкюно сакълаула улуу эс бурургъанын, мектептеде

ол мурат бла «Магъаналы затланы юсеринден ушакъ» жарыкъландыруу дерсле берилгенлерин, окъучуланы спортну аскер-прикладной турюлерине юйретгенлерин эм башха мадарла этилгенлерин белгилегенди.

Энчи аскер операция башланганы жамауат жашаууну къайсы жанында да ызын къойгъанды, бютюнд ала кырккыуузулукъну жалчытыуда. Аны бла байламлы палатаны Экономиканы анытыуу, предпринимательствогъа болушукъ этуу, курортла эм туризм комиссияны МЧС-ни регионда Баш управлениасы бла бирге «Адамланы эм жерлени кыйын болумладан сакълау миллет кырккыуузулукъну баш кесеге» деген темагы жыйылыуу ѳтдюрюгенди. Анда билдирленича, бюгонлукде Къабарты-Малкъарда 11 жер-жерли от ѳчлуктоу-къутхаруу гарнизон, 187 энчи техника, 1 от ѳчлуктоу поезды бардыла. Кюн сайын дежурствогъа энчи составдан 346 адам киришеди, МЧС-ни Элбрус бийик тау излеу-къутхаруу отряды 2022-2023 жылдагы тау лыжа сезонда 140 кере къутхаруу операцияга чыккъанды, алада 128 ачыгъанын жашауу сакъланганды. Аны бла бирге авария-къутхаруу ишини тамамлауда проблемала да эсленди, ала ахча, мюлк-техника хазанын жангыртуу бла байламлыдыла. Сѳз ючюн, адамларга кыйын болумну юсюнден билдируу система 1974 жылдан кыргызды, бюгонлукде ол жарануу-сузга саналады, - деп чертенди Хазратали Александрович.

СВО-гъа къатышкан аскерчилеге эм аланы юйорлерине болушукъ этерча «Жангы бийиклик» аскер-патриот фонд, «Артра бир атам да угъай» волонтер къымылдау ишлейдиле, ала 2022 жылны жайындан башлап гуманитар болушукъ жыйдыла, аны къазуат болган жерге жетдиреди.

Къайсы кыралны, жамауатны да эм уллу байлыгы, аны ышануу – сабийледиле. Алай гитчеле халкыны эм къорууланмагъан, кыйын болумгъа тюшерине кырккыуу чыккъан кесегидиле. КъМР-ни прокуратурасыны информациясына кѳре, 2023 жылны 9 айында акъылбалыкъ болмагъанла кеслери эм аланы къатышуулары бла этилген аманлык ишлени саны 35,3 процентте ѳгенди. Ауур эм бек ауур аманлык ишлени этгенлени саны да 37,5 процентте кѳбейгенди. Инспекторла рейдлеге 563 кере чыккъандыла, аланы кезулеринде 169 акъылбалыкъ болмагъан, 120 атаналары къарамай къойгъан сабий эсепге салынгандыла, аладан 14 – медицина, 65 – социал кыруулауу учрежденилагъа жибрилгенди. Сабийлени законлу сейрлерини кыруулауу, аланы осал ниетлени жайгъанладан сакълаууну проблемасы тамамлаууну излейди. Хазратали Бердов чертенчи, профилактика иш бардырылгъанлыккъга, алыкъа бу жаны бла уллу жетишимле бардыла демеклик ашыгъылууду.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зулфия.

Жыйылыуу

Кыйынарларына – бийик багъа

Россей Федерацияны экономиканы анытыуу министрни орунбасары Сергей Назаров Шимал Кавказ федерал округда субъектледе алчы проктини тамамлау къалай баргъаныны юсюнден алгаракъта ѳтген кенешинде айтханды. Анга видеога чыгып, КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасарлары Мурад Кунжиев эмда Сергей Говоров, экономиканы анытыуу министр Рахайланы Борис, «Диск» предпринятияны башчысы Саид Ацканова къатышхандыла, деп билдиргенди КъМР-ни Экономиканы анытыуу министрствосундан.

Тюшгенди. Келир жылда биринчи кварталда кыруулуш андан ары бардырылыккъды.

«Тырынауудда вольфрам-молибден магъаданлы чыгъаруу эмда жарашдырыуу» прокт эмда республикага бек магъаналды. Аны юсюнден къыска шартла: багъасы 34 миллиард сомду, анда 390 адам ишлеркиди, прокт 2030 жылгъа тамам этилгерге керекди. Объект толу ючюу бла ишлеп башласа, анда бир жылгъа 1,5 миллион тонна магъадан жарашдырылыккъды.

Бешинчи башламчылыкъ «Элбрус» деген туризм-рекреация комплекси. Аны тындырыча 39,5 миллиард сом багъасына мадар этерге тюшеркиди. Андан 25,4 миллиарды бюджеттен тышынды жерледен келича. Бу прокт 2010 жылда башланганды, 2030 жылгъа бирге керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жер кыруулауу керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жерле кыруулауу керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жерле кыруулауу керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жерле кыруулауу керекди.

Къабарты-Малкъарда шендю беш алчы прокт бардырыла. Ала бары да субъектти социал-экономика жаны бла аныууна аслам къошумчулыкъ этерчадыла.

Биринчисине Нальчик шахар округда «Мэй» эмда «Восточный» микрорайонда жашау журтланы кыруулушлары бла байламды. Проектни багъасы 55,6 миллиард сомду. Ахча бары да бюджеттен тышынды келеди. Иш эки кезиуге бѳлюнюп бардырылады. Биринчисине тийишлиликте 2027 жылгъа дериде «Мэй» микрорайонну кыруулауу керекди. Ызы бла «Восточный» микрорайонда ишлени кыруулауу керекди. Аны чеклеринде Чегем районда 100 гектарда телличала къурай турадыла. Аны кыруулушун 2026 жылгъа бошаргъа умут барды. Теплицааны бир кесеги быйыл жайда окуна хайырланыргъа берилгенди (алада 592 адам урунады). Биринчи тирлик да къууандыргъанды: ол 1157 тоннагъа жетгенди эм андан да 87,8 миллион сом файда

бюджетден берилмейди. Бу проектни тамамланырыкъ болжалы 2022-2030 жылла бла чекленеди, аны хайырындан 450 жангы ишчи жер кыруулауу керекди. Аны хайырындан 450 жангы ишчи жер кыруулауу керекди. Аны хайырындан 450 жангы ишчи жер кыруулауу керекди. Аны хайырындан 450 жангы ишчи жер кыруулауу керекди.

«Чегем-Агро» предпринятияны теплица комплекси юсюнден да сагъынгандыла кенеште. Аны багъасы 18,3 миллиард сомга жетеди, мынга да ахчаны кырал берлик туюлду. Проект ишчи жерле кыруулауу керекди. Аны хайырындан 226 инсан иш кыруулауу керекди. Аны чеклеринде Чегем районда 100 гектарда телличала къурай турадыла. Аны кыруулушун 2026 жылгъа бошаргъа умут барды. Теплицааны бир кесеги быйыл жайда окуна хайырланыргъа берилгенди (алада 592 адам урунады). Биринчи тирлик да къууандыргъанды: ол 1157 тоннагъа жетгенди эм андан да 87,8 миллион сом файда

«Элбрус» деген туризм-рекреация комплекси. Аны тындырыча 39,5 миллиард сом багъасына мадар этерге тюшеркиди. Андан 25,4 миллиарды бюджеттен тышынды жерледен келича. Бу прокт 2010 жылда башланганды, 2030 жылгъа бирге керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жер кыруулауу керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жерле кыруулауу керекди. Аны хайырындан 2384 ишчи жерле кыруулауу керекди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Эсепле

Жюрек ачыкълыкъ эмда ыразылыкъ халга

Келир жылны биринчи жарымына газетлеге жаздыруу бошалганды къеп болмады. Арт эки айда Къабарты-Малкъарны басма органдарын редакциялары бу ишге аслам эс берилгенди. Баш кюн а ол жумушну ахыр эсеплери чыгарылгандыла. Алагыа кѳре, бизни газет бу ишде алчы болганды да 1707 экземпляр. Бир жыл мында алгъа болдурлуган кѳрюмюден (1640 экз.) да итти да аслам кошуу. Ол а сизни хайырыгъыздан болган жетишимди, багъалы окъуучула. Аны ючюн хар биргизге да ыразыбыз.

Сѳзсюз, халкыбызны жангы газетине жаздырыгъа кѳллендиргенле, сѳзлери, ахчалары бла да болушукъ этгенле да аслам болгандыла. Сау болсонла! Миллет энчилиги шартларындан бири ѳз тилинде газет чыгарыууду. Халкыбызда ол затны анылап, адамларыбызга «Заманга» билеклик этерге чакъырганлагъа энчи ыспас этебиз. Тюнеме уа редакцияга аладан бир къауумун чакъырып, ыразылыгъыбызны билдиргенбиз. Ала быладыла: жамауат къуллукъу, «Къайсыннга 100 атам» фондну таматасы Тетуулары Хадис, «Россейни Почтасыны» Черек районда бѳлюмю башчысы Гажонланы Асият эм КъМР-ни Урууну эм социал кыруулауу министрствосуну Халкыны социал жумушларын жалчытыуу жаны бла арасыны Черек районда бѳлюмю башчысы орунбасары Улбашланы Келлет. Жыйылыууга чакъырылып, алай жумушладан ычкынып келалмай къалган Байсыланы Харунду да редакцияны келечилери энчи белгилегенди.

Къонакъларга редакцияны коллективни баш редактор Къонакъланы Хасан бла бирге жетишимле бардыла демеклик ашыгъылууду.

Палатаны башчысы докладында энчи эс 2024 жылны 15-17 мартында Президентни айырууларын ѳтдюрюуге бѳлгенди. «Биз жамауат къарауну кыруулауу керекбиз, ол уллу эмда сыйлы жууалылыккъды. Экинчи жыл Жамауат палатаны бешинчи чакъырылыуу ишин бошайды, салынган борчланы тынгылауу, амалларча, битеу кючюбиян, биллибизни, сынамыбызны бирикдирейик», - дегенди ол.

Тамамлагъан ишлерини юсюнден Прохладна шахарны палатасыны башчысы **Виктор Куротченко**, Черек районда палатаны башчысы **Чеченланы Георгий** эм Бахсан шахарны палатасыны башчысы **Тембора Богатырёв** билдиргенди. Ала адамланы башламчылыкъларына эм тарыгууларына къарагъандыла, маданиятыны сакълауу, ѳсе келген тѳлюмени ариу юйретуу, кыйын жашау болумгъа тюшгенлеге болушукъ бла кюрешгенди.

Къонакъларга редакцияны коллективни баш редактор Къонакъланы Хасан бла бирге жетишимле бардыла демеклик ашыгъылууду.

Палатаны башчысы докладында энчи эс 2024 жылны 15-17 мартында Президентни айырууларын ѳтдюрюуге бѳлгенди. «Биз жамауат къарауну кыруулауу керекбиз, ол уллу эмда сыйлы жууалылыккъды. Экинчи жыл Жамауат палатаны бешинчи чакъырылыуу ишин бошайды, салынган борчланы тынгылауу, амалларча, битеу кючюбиян, биллибизни, сынамыбызны бирикдирейик», - дегенди ол.

Тамамлагъан ишлерини юсюнден Прохладна шахарны палатасыны башчысы **Виктор Куротченко**, Черек районда палатаны башчысы **Чеченланы Георгий** эм Бахсан шахарны палатасыны башчысы **Тембора Богатырёв** билдиргенди. Ала адамланы башламчылыкъларына эм тарыгууларына къарагъандыла, маданиятыны сакълауу, ѳсе келген тѳлюмени ариу юйретуу, кыйын жашау болумгъа тюшгенлеге болушукъ бла кюрешгенди.

Къонакъларга редакцияны коллективни баш редактор Къонакъланы Хасан бла бирге жетишимле бардыла демеклик ашыгъылууду.

Палатаны башчысы докладында энчи эс 2024 жылны 15-17 мартында Президентни айырууларын ѳтдюрюуге бѳлгенди. «Биз жамауат къарауну кыруулауу керекбиз, ол уллу эмда сыйлы жууалылыккъды. Экинчи жыл Жамауат палатаны бешинчи чакъырылыуу ишин бошайды, салынган борчланы тынгылауу, амалларча, битеу кючюбиян, биллибизни, сынамыбызны бирикдирейик», - дегенди ол.

Тамамлагъан ишлерини юсюнден Прохладна шахарны палатасыны башчысы **Виктор Куротченко**, Черек районда палатаны башчысы **Чеченланы Георгий** эм Бахсан шахарны палатасыны башчысы **Тембора Богатырёв** билдиргенди. Ала адамланы башламчылыкъларына эм тарыгууларына къарагъандыла, маданиятыны сакълауу, ѳсе келген тѳлюмени ариу юйретуу, кыйын жашау болумгъа тюшгенлеге болушукъ бла кюрешгенди.

«Ма, кѳп болмай Байсыланы Марзиятны бир новелласын окъугъанма да, кѳлмю окуна толган эди. Дагыда Мусукаланы Сакинаны миллетбизини келечилерини юсеринден материалларын заман табып окуп турсанг, эл бла бир жангы зат билесе. Алай мен къошарыкъ бир къауум зат барды. Газетибизге турлю-турлю рубрикала керекди. Ол дегеним, халкыбызны тарыхы бла байламлыла. Сора башха халкъланы жашауларыны юсюнден да асламыракъ басмалай турагъыз иги болушукъ деп, алай сунама. Жаланды къагъыт газетледе угъай, электрон номерледе да ала чыкъсала игиди. Ек дептенде тышынды жашагъан жерлешлерибизге аллай затла сейир-

диле. Мен оюм этгенден, миллетбизни Орта Азияда бла Къазахстанда келечилерибизни юсеринден да жазаргъа болукъду», - дегенди Хадис Инзрелович.

Айтылганы газетде ишлегенле ахшы оюмгъа санагъандыла. Дагыда Тетуу уллу малкъар тилин сакълар ючюн жылны аллындан башлап журналистле, алимле, жамауат къуллукъчула да, биригип, окъуу учрежденилагъа барып, жаш тѳлюне ала тилин магъаналыгъын аныгыларыгъа борчлудула. Жаланды алай бла синдирирге болукъду кеси тилибизге соймекликни ѳсюп келген тѳлюге.

Битеу жыйылганла айтылган затла кертиси бла да хар таулууга уллу магъанын тухталарын белгилегенди.

Андан сора Къонакъланы Хасан Черек районда почтаны ишин тап къурап, газетге жазылыууга кыйын салган Гажонланы Асиятха сѳз бергенди. Ол белгиленген кѳре, ала хар адамгъа да газетибизге жазылыуу магъанасын аныгыларыгъа кюрешедиле.

«Миллетбизини бир газети барды да, аны алыу барыбызны да борчбузду. Мындан ары да бу бюгоннго кѳрюмюдѳ ѳсе барырын тежейме, - дегенди ол.

Улбашланы Келлет жазылыуу къалай баргъанына кыйгырып, кюн сайын аны ѳсююне себеплик этгендендери.

Ахыр эсепни эшитгенимде, болмагъанча къууанганма. Экинчи жыл газетте 100 жыл толукъду да, анга тийишли тюбюе магъаналыды, мындан да ахшы кѳрюмюдѳле болдурубоз деп ышанама. Мен жаш заманымда район газетибизге журналист болуп ишлеп турганма да, билеме бу ишни жууалыккъа жазылуу эмда кыйынлыккъды. Сизге да Аллах мындан ары да ишигизни бардырыгъа кючкыруу берсин, - дегенди Келлет Хусеевич.

Ахырында газетни баш редактору газетге жазылыуу ишге салган кыйынлары ючюн ыспас этип, ыразылыкъ къагъытла эм сауыгъала да бергенди.

«Бу жол, сизинча, бизге болушукъ этгенле асламдыла. Алай, жарсыуга, ишлери хла байламлы келалмагъандыла. Аланы хар бирине да бек ыразыбыз эм мындан ары да ишлериңде бет жарыкълары урууларын тежебиз, - дегенди Къонакъланы Хасан тюбюшюно ахырында.

КъСѳЙМЛАНЫ Аминат. Суратны МАМАЙЛАНЫ Алий алгъанды.

Эсгеру ингир

Аны сёзю бюзюн да биргебизгеде

КъМР-ни халкъ поэти Гуртуланы Салих тууганы быйыл 85 жыл толганды. Култура министрствону себеплиги бла анга жоралап Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрда эсгеру ингир болганды.

Тубешиуно ача, КъМР-ни култура министри Мухадин Кумахов белгли поэти жашаууну, чыгъармалары юсонден докладын окугъанды. «Салих барыбызды да жарытып, арабиздан кетгенли юч жыл болганды, алай аны жарык сыфаты, ариу сёзю, фахмусу, назмусу бюзюн да биргебизгеде. Мен докладны окугъанлыкъга, кёз аллымда аны жарык ышарганы, къалын мыйыклары көрөнедиле, жылы сёзлери эшитилдиле. Эс деген ол сөй-

Н. Рубцовну эмда башха белгли поэтлени чыгъармаларын кёчюру, назмулары бла танышдырганды. Шота Руставелини «Витязь в тигровой шкуре» деген поэмасын кёчюргени ючюн анга «Тбилисини сыйлы инсаны» деген сыйлы атны бергендиле, «Джангар» деген къалмукъ жигитлик эпосну кёчюргени ючюн а «Къалмукъ халкъ поэти» деген атха тийишли болганды. Аны бла чекленмегенлей, Салихни мураты толуп, Кавказны жазуучуларыны клубу регионла аралы жамауат организация кыралганды, поэт анга башчылыкны кеси этип да турганды. Сыйлы инсанга хурмет этип, тубешиуе Ингушетия Республиканы Жазуучуларыны союзуну башчысы Хаваш Накостоев бла Ингушетия Республиканы халкъ поэтессасы Раиса Дидигова келгендиле.

ирди, адам биз аны эсде тутхан къадар жашап турганчады, деп да бошдан айтылмайды», — дегенди Мухадин Лялушевич.

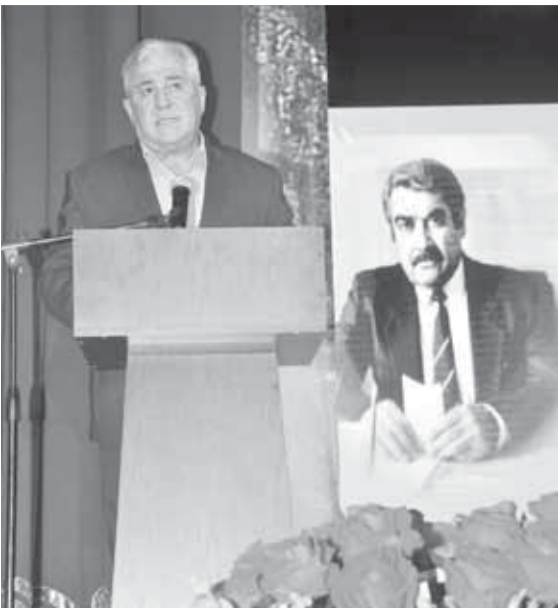
Жыйылыну бардырган Созайланы Илияс, Аталаны Азюр бла Мызыланы Аубекри да поэти жашау жолуну юсонден айтхандыла, аны аламан назмуларын эшитдиргендиле. Салих атасы Солтанбекни танымганды, ол замансыз урушда жоюлганды, анасы төрт сабийни кеси кёчюргенди. Алай поэт не заман да атасын унутмаганын, аны намысын да төлпесинде тутханын айтхандыла. Аны «Төрт алма терек» деген назму китабы да анга жораланганын сагынгандыла. Ызы бла КъМР-ни сыйлы артисткасы Гуртуланы Лейля поэти назмуна жарын эшитдиргенди, анга Мусукаланы Джамиля жыж крөөзүда сокъганды. Дагыда КъМР-ни халкъ жазуучусу Моттайланы Светлана поэти юбилейине атап жазган назмуусун да окугъандыла.

Салих жангыз таулу миллетини поэти болмаганды, аны чыгъармалары кеп тилде айтылгандыла, кеп адамлары келлендиргендиле. Ол малкъар тилге В. Маяковскийни, Н. Тихоновну, А. Пушкинни, Е. Евтушенкуну,

Къонакъла Салихни энчи таныгъанларын, ол не заманда да жылы сёзлери бла келлендирип, игиликге юйретгенин да энчи айтхандыла. «Братские юзю» деген китабында уа, малкъар тилге кёчюрюп, ингуш халкыны белгли поэтлени чыгъармаларын басмалаганын чертгендиле. Раиса Абукаровна уа анга атап жазган чыгъармасын окугъанды. Ол поэмада Салихни сабий заманыны, кёчюнюлюкге сынагъан артыктыкларыны, аны жетишилерины юсонден айтханды. Гурту улу халкыны бирикдирге кеп къыйын салганы себепли, къоншу республиканы Башчысыны указы бла анга «Ингуш Республиканы алында къыйыны ючюн» деген орден берилгенин да билдиргендиле, аны Салихни жашы Расул алганды.

Бу тубешиуе хазырлап, КъМР-ни сыйлы артисткасы Мамайланы Фатима поэти «Туугъан жерни тамашалыгы» деген назмуна макъам салганды. Аны уа Москваны А. Кожеников атлы къырал филармониясыны солисткасы Атырзаланы Танзиля акапелла халда жырыла кыуандырганды. Андан сора да, КъМКЪУ-ну студентлери, Малкъар театры артисттери да жазуучуну аламан чыгъармаларын эшитдиргендиле. Белгли жырчыларыбыз Гергөкбаланы Халимат, Бечелланы Хабаз да поэтни назмуларына этилген жырлары бла кырауучуланы келлерин жарытхандыла.

Огъарыда айтханыбызча, Салих хурмет этип, жыйылгуча кеп адам келгенди. Черек районну администрациясы башчысы Къулбайланы Алан жазуучуну сабий заманын дан бери таныгъанын айтады: «Ол төрен акъыллы, тюзюккге итиндирген инсан болганды, хар ингирден да ишден келе, бир заманда эс бурмагъанлай, юйдегилени да саулукчыларын сормагъанлай озмагъанды. Сабийлери, туудукълары да, ол кеси атасыны, анасыны намысларын төлпече тутханыча, Гурту улуну атын игилик бла айтдырадыла. Биз а Къашхатауда орам Гуртуланы Салихни атын жюрюторча оную этгенбиз».

Дагыда Черек районну таматасыны орунбасары Уяналаны Азрет бла Акъ-Сууну жер-жерли администрациясыны башчысы Гергөкбаланы Тимур да аны иги таныгъанларын, поэти хар сёзю да, насийат болуп, эслеринде турганын белгилегендиле. Эсгеру ингирде андан сора да кеп ариу сёз аштилгенди, «Балкарлия» къырал фольклор-этнография ансамблени Салихни «Таулу тишируу эшу эшеди» деген назмуна салгъан төпсөулер уа хар келгенин да келюн жарытып, эсде къалырча болганды.

Тубешиуно ахырында поэти жашы Расул ингирге келгенлени барысына да ыразылыгынын айтханды. Ол атасы кимге да жарыктыгынын, жыйлуун къызгъанмагъанын, кимни да ариу сёзю бла келлендиргенин эсгергенди. «Атамы дуниядан кетгени бла мен эм иги нёгерими тас этгениме. Бу ингирни кыралганы ючюн а КъМР-ни Култура министрствосуну башчысы Кумахов Мухадин Лялушевичге жюрк ыразылыгымы билдирем», — дегенди ол.

ТЕМУККУЛЛАНЫ Амина.

– Бусагъатда сабийле манга кеп да окугъанча көрөнедиле, хар бири да бешинчи-алтынчы класлада окуна къайры барлыгынын да билеп, ол алаймыды?

– Угъай, эринчекле, ахырысы бла да окумагъанла келдице. Бизни школда бир минг бла сегиз жоюз сабий эки смөнде окуйдула. Аны чертип айтханым: арха къалгъанланы дерследен сора окутургъа онг жокуду, бир бош кабинет да къалмайды. Аны себепли юйде сабий къалай окугъанына къараргъа, эс бурургъа керекди. Аталана анала уа аш-суу, юс кийим тапхан бла чекленрге сюедиле. Нек эсе да, сабийлери билим алыулары толусунай устазны боюнунда сунадыла. Конституцияны окусагъыз, ол алай болмагъанын көрлюксюз.

Сиз билесиз, бизни аталарыбызны-аналарыбызны окургъа онглары болмагъанларын, кёчюнчолюкно азабындан ала билимни кийер къалгандыла, атам бир классны, атам а юч классны бошагъан эдиле, алай ала төртюбюзю да къалай окугъаныбызны биле эдиле, кюн сайын: «Дерслеригизни этдигизми?» — деп сора эдиле. Биз, төрт огеч, биле эдик: ала биз иги окусакъ сюе эдиле. Ол сезим, ол ангылау окургъа келлендирип турганды.

Школда аталаны-аналаны жыйылыу болса, анабиз школга алай ёхтем барыучу эди: биле эди ол иги окугъаныбызны. Атабыз а, ёле турганында: «Барыызгъа да ыразыма, бирикиз да мени улмагъансыз», — деген эди. Жаннетли болсунла акиси да, бир биригизге сакъ болугъуз, дегенден сора, башха осуятлары болмагъанды, ыразы болурла деп ийнанама. Битеу бу затланы айта келгеними магъанасы: отуз алты сабий олтурган классада устаз къыркъ минутну ичинде къайсы бирине эс бурсун? Ол къолундан келгени этеди, сиз да юйде кюрешигиз.

– Сиз соцпедагог болганыгызы себепли, кеп юйюрлени къалай жашагъанларын кересиз. Сабийле къыйналган юйюрле бармыдыла?

– Бардыла. Алгын жунжугъан школчуну эслеп, къалай жашагъанын керемин деп, юйюне барсам, анда наркоманланы притонун көрлючу эдим. Милициягъа, сора акылбалык болмагъанына комиссиясына селешип, аланы чакъ-

Профессионал

«Хар сабий да школда кесин юйюндеча сөзере тийишлиги»

Улбашланы Топайны къызы Къайгырмазланы Людмила кючлю устаз эм социал педагог болганындан сора да, огурлу анады эм ыннады. Ол университетни бошагъанлы бери Нальчкъи шахарны жыйырма жетинчи номерли школунда ишлейди, кеп заманын завуч болуп да турганды, бусагъатда уа социал педагогу эм математикадан устазды. Къыркъ жыл болады ол бу жаны бла урунганлы. Мен юйюрюну бла ишин нек сагындым, ала къалай байламлыдыла? Людмила Топаянаны оюмуна кёре, юйюр бла школну бир бирлеринден айыргыра керекмейди. Аны юсонденди бюзюн аны бла ушагыбыз да.

ырып, наркоманланы тутдурлу сабийлени уа «Намыс» реабилитация арагъа жиберип турганма. Бирлери, сабийлерибизни сыйрадыла деп, элгенип, къылкыларын тюрлендире эдиле, тюзелмегенде да тубөгендиле.

– Тойюшюрге хазыр болуп тургъанла уа бармыдыла?

– Хау, аллай аталана-анала да тубөйдиле. Школну директору Мадина Асланбиевна Шериева тилеген этеди: «Не дауугъуз бар эсе да, ачыкъ айтыгъыз, биз сизге тынгыларгъа, ангыларгъа хазырбыз», — деп. Сёз ючюн, сабий устаз бла сёз болса, анасы чабып келсе, бизде жарашдырыучу комиссиябыз жыйылыды, болумну сюезди, бир оюмга келебиз. Хар сабий школда кесин юйюндеча сөзере керекди.

«Солуу кюнде тансыкъ болабиз школбузгъа», — деген сабийле аз туюлдуце. Хау, кемчиликлерибиз барды, эки смөнге ишлегибиз ючюн, хар сабийге аслам эс бурламмайбыз. Алай Восточный районда школ ишлене турады, ол битсе, биз да бир смөнге ишлеп башларыкъыз. Дагыда бир къууачыбыз: Аллах айтса. 2026 жылда бизде ремонт этиллики.

– Ачыкъ сынагъан, юслерине кюр кийимлери болмагъан сабий-

– Сиз математикадан да окугъанла турасызда?

– Хау, Математика адамны мыйысын бек къаты айтыды.

– Репетиторлыкъ бла уа кюрешемсиз?

– Хау. Төрт сабийим хакъ төлей эселе, бешинчиси төлемейди. Алгъаракъда бир тишируу келип, ауругъанын, дарманлагъа кеп ахча къоратханын айтханды, сора жаш чыгъын репетитор дерслеримден тыргъа сюйгенин да билдиргенди. Мен анга: «Угъай, жаным, жюрюсюн жашыгъ, алай кесине уа ахча төлемегенинги айтама, ансы улчул турлукъу», — дегенме. Жюрюйдю, окуйду.

– Социал педагоглары спонсорла излеген кезилери да бола болур?

– Башхаланы билмейме, мен излеуочме. Быстыр жууучу машина неда холодильник керек болса бир къарысуз юйюрге, танышларыма-жууукларыма айтама, алай аханы къоума алмаймы, адресни билдирип къоюма. Сау болсунла, къолайлы адаманла керекли техниканы сатып алып, кеслери адреслеге кере элтедиле. Андан сора ёлгенлерин эсгергенле манга сёлешип, къарысуз юйюрлени адреслерин алып, алагъа аш-суу элтедиле.

– Юйде бир зат этерге къарыугъузы къаламыды?

– Ачыкъ айтханды, юйюне тутхан келимиди, сау болсун. Туудукъларым бла дерслени да ол этеди.

– Жашыгъыз Артур бла къызгъыз Фатима не усталыклары сайлагандыла?

– Бизде бек кеп не затды десгиз — дипломла! Мен төрт дипломум барды, Артуру бла Фатиманы да алай. Артур алгъа Санкт-Петербургда кемеле ишлеу жаны бла институтну бошагъанды, ызы бла зуботехникге окугъанды, бусагъатда бизнес бла кюрешеди. Фатима да эки диплом алгъандан сора: «Мама, сени ючюн эки кере университетни бошадым, энди кесим сюйген затха окургъа эркин эт», — деп, дизайнер курслагъа жюрюгенди, бусагъатда ол жаны бла ишлейди. Келимин Наталья да университетден сора да художестелуу школну бошагъаны себепли, ол да дизайн бла кюрешеди. Ингирде ишден келсем, жаш да, къыз да, келин да бир жангы юйюне хар отуу къаллай боллугъун кыраи...эрикмейбиз!

– Ачыкъ сынагъан, юслерине кюр кийимлери болмагъан сабийлер болдуруду.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият. Сурат авторнуду.

28 декабрь — Кинону халкъла аралы кюню

Багъатырланы Хусейни жашы Илияс — журналист, режиссёр, документли киноланы устасы, КъЧР-ни искусстволарыны сыйлы къуллукъчусу, кеп торлю телевидение саугъалагы тийишли болганды. Ол санда профессионал борчун толтургъанда этген эрлиги ючюн «Тэффи» атлы премиягъа да. Халкъла аралы кинофестивальда да болганды хорламлы.

Жашаууну баш магъанасы — Чыгъармачылыкъ

Илияс 1964 жылда Хабазда тууганды. Школну бошاپ, Москвада журналистге окургъа сюйгенди. Болалмагъанда, Нальчикде тыш къыраллы тиллени факультетине кирип, андан а 1990 жылда Москвада М. В. Ломоносов атлы къырал университетде журналистика факультетни телевидение бёлюмине кёчгенди. Андан сора да режиссёргъа окугъанды.

Студент заманында Россей телевиденияда «Вести» программада башлагъанды урунуу жолун. Артада ОРТ каналда «Взгляд» программаны корреспонденти, энчи корреспонденти, РЕН ТВ-да обозреватель да болганды, Чехословакияны, Бельгияны да телевидениясына халар берип турганды. Ол заманла къыралда бек къаугалы болгандыла: Приднестровьеде, Юг Осетияда, Абхазияда, Чеченде да баргъандыла демелешуле. Илияс ол жерледе ишленди.

Аны бла бирге Багъатыр улу «Элия-Фильм» деген студияны ачханы, Шимал Кавказда документли киноланы «Кунани» атлы ачыкъ фестивалыны проектин жашауда бардыргъаны бла белгиледи.

«Элия-Фильм» студия алдырган киноланы араларында кавказ халкъланы жашаулары ачыкъланады. Сёз ючюн, «Жашау болуму» деген кинону жигити Сафарды, мал тутхан киши. Анда бизни халкъыбызгъа төрели затла жер тапхандыла. Алай сёзле бардыла анда: «Эринчеклик — адам улуну жашауанда бек аман затды, ол ючюнчю, көрюммеген къолча, бирси экисиме бек чырмау болады»; «Ариу жерге адамны угъай, хайуанны жаны да тартады»; «Чалгъыда сени хар санынг да ишлейди»; «Айран заманындан алгъа къайнаса, экинчи кюн кюн бузулгъун бил да кыю»; д.а.к. Ийнауыланы юслеринден: угъа тан атмай чыгъаргъа керекди, жууунуп, кирсиз болуп, адам көрюнчю. Ит не киштикуе, арха кыайт. «Эй! Эй!» — деп таууш эшитсөнг, «Хей! Хай!» — де, тохтап. Алай жерледе шайтан сабий таба турады дейдиле, алай айтмасанг, ол къаргыш этеди. Уда алган хайырынгдан башха адамны сыйла. Ол адетди. Мингден ары жаныуар ёлтюрме, Апсаты аны кечмейди.»

– Жетими жыл жашагъанма. Заман, тюзлюкно орнатып, адамны сау этеди дейдиле. Ол керти туюлду. Заман ойнагъан этеди болган ишле бла кеси сюйгенча. Мени туудугъумча. Тизеди ташланы, бир заманда биллик туюлсе, къайсы ташны къалайгъа салгынын... Биз бла кесини жигити бла Илияс элге тошеди. Элини къайгысы да барды кинода. Ол Хабазда алынганды.

«Суфиян» Бызынгъадалынганды. Ол Илияска «Страна» деген миллет саугъа келтиргенди. Кино аны урушдан кыайтмаган аппасы Юсюпге атлагъанды. Аны жигити баш меси Уллу Ата журт урушда жоюлгъан, халкъы бла сюргюн сынагъан таулу тиширууду.

Ах иисагъан, бир көрюп ёлюр эдим Сени жашаууну, ашыгыны. Жолда жолукъсанг, танымай озарса, Бек уллу болгъан жашынгы. Кинону узунча тишируу баш иесине этген кюйле айтыладыла. Жангыз къагыт келгенди. «Башыбызда самолёта жулдузладан келдице», — деп жаз эди ол. Артада уа сюргюн. Баш иесини осуяты жангыз жашы Ибрагим эди. Аны сакъла деп тилей эди ол айырыла туруп.

Бу тишируу, кесини халпарын айта, келлени кайтарады эрте жолагъа. Ахырында уа элли тишируула зикир айтдыла. Режиссёр былай айтады: «Кино тиширууну юсонденди. Эр кишиле уруш къазауатлагъа кирип, алада жан бере эселе, халкъыда, къыралда жашауу сакълагъанла уа тиширууладыла.»

Жаланда бу эки ишин алып кюйсанг да, Илиясны жалан, жандаурулу жюрюги болганын айтдыла ала. Аны жигитлери халкъ таныгъан адаманла угъай, асламысында кеп белгли болмагъан инсанладыла. Баям, жашаууну керти бетин көргюзтоуде ол ахшы амалды.

Аны «Летопись в камне 3. Города и люди» деген проекты да тау халкъла орта ёмюрден бюгонген дери къалай жашагъанларын көргюзтеди.

«Контражур» кино суратла жыйыучу Хад-

жиланы Даниялны, аны маданият эм санат хазнасына къайгырууну юсонденди. Ол «Санатха сюймеклик» деген халкъла аралы кинофестивальда айырмалыгъа саналганды.

Кеп болмай Илияс «Мухаммат» деген кино алдырганды, Тубейланы Мухамматха болушууну юсонденди. Ол да, энчи жетишимге саналып, махтау келтиргенди режиссёргъа. Сабийге жетген къыйынлыкъда халкыны бирлени ол алай толу көргюзтенди, керти да, ыразы болса, ийнанаса жюрк халаллыкны келгилгине.

«...Ол заманда мен ушкоч атдым», «Терроризм — рекламан», «Россейни Кавказ сыртты», «Кинону башха жаны», «Къулла базары», «Урушну юсонден тошла» деген кинола уа урушну юсондендиле. Алда сагынылгъаныча, Илияс кеп торлю сермеш баргъан жерледе болганды. Орта эсеп бла 70 кере. Кеп сынауладан ётгенди.

Жаш журналистле бла тубешиуледе Илияс уруш болумлада ала кеслерин къалай жюрюторге керек болганыларын дерс береди.

«Сен не ол, не бу жаныны адамы туюлсе. Жаланда анда болумну юсонден дуниягъа айтыргъа излейсе. Жашма, къарыула деп, алай сакъла этме. Кесинги сакъла, — дейди ол. — От-оқ тубюне кирип барма, оқ-топ атылганы алдырама деп. Санга атылган оқуну бир заманда да эшиталмаса. Кюркюулу жерде уруш этгенге тынгыла, аны туюде айланма, ёнешме...» Ол затлагъа институтда юйретмейдиле.

Илиясны Шимал Кавказда документли киноланы «Кунани» атлы ачыкъ фестивалыны директору. Учредительле уа Россейни Кинематографистлерини эм Журналистлерины союулардыла. Аны ол 2007 жылдан бери бардырады. Жыл сайын ол таматалыкъ этген журини членлери Россейден, кюншу къыралладан да келген ючюден артыкъ документли киногъа къарайдыла эм алагъа «Болуп кеткен, боллукъ ишле», «Ийнанууу бла умут», «Юйюр бла жамауат», «Маданият бла санат», «Телевидение фильмле бла программала» номинацияда багъа береди.

«Документли кинону бек иги торлюсю сурат киноду. Аны алдыргыра къыйынды, режиссёр төзюмлю да, терен психолог да болургъа керекди. Фестивалыны юсю бла режиссёрла кавказлыланы кино суратларыны галереясын толтурадыла, — дейди ол. — Бизнича халкъла Шималда, Сибирьде да бардыла. Бу кинола бизни бла къоншуда ким къалай жашагъанын, не сагыш этгенин ачыклайдыла. Аны билгенде, биз бирге башха көзден къарап башлайбыз.»

Аны «Три дагестанские новеллы на нежан заданнуе тему» деген киносу «Кунани» фестивальда бек игге саналганды. Кино нени юсонден болса да, Илиясны бек уллу сейир этдирген адамды, аны къадары, кючю, къарыуу, ётю. «Ол затла болмасала, сени жигитинг, ол художникмиди, къойчумуду, ачыклаймайды», — дейди ол.

Багъатыр улу «Жарым сагыт» деген отуб проектни авторду. Ол анда сейир адаманла танышдырады къарауучуну. Киногъа къуллукъ эте, ол, сөзсюз, бек алгъа къарачай-малкъар халкъына къуллукъ этеди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Байрам

Зауукълу чакъла

Жангы жыл жете тебиресе, келир жылгъа кеп ариу алгышыла айтып, аны сакълайбыз. Хар къайгыдыла, жарысула эски жылда къалсынла. Жангы жылыбыз квууачылы, ырахатлы болсун! Кюнубюз — жарыкты,

кечебиз — тынчылыкълы! Бу кюнде Жангы жылын байрамы Търнауузуну Отарланы Керим атлы биринчи номерли мектебинде ётдюрюлгенди. Суратдагы сабийле андагъыла. Ол кюн ары къонакъла Буз Аппа

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Тёгерек стол

Искусствованы Шимал-Кавказ кырал институтунда «Бизни Баш законубуз» деген ат бла «тёгерек стол» этгенди. Аны «Патриот» жамаут биригиу «Тарыхны эсде тутуу» проектти чеклеринде Россей Федерацияны Конституциясыны 30-жыллыгына жоралап бардырганды.

Баш Законну эсде тутарча

«Тёгерек столну» кезиуонде Институтну тамата курсларыны студентлери Марина Карабугаева, Байрамукъланы Милена, Милана Хузорокова, Датчиланы Жаннет, Амина Лагодова докладла этгенди. Хар бири да РФ-ни Конституциясыны, аны магъаналылыгыны, россеийлини законлу эркинликлерин, кыралны сейирлерин кыалай кыоруулагъаныны, кыралны бирлигин, жалынчакъсыз сакълаугъа не юлюш кыошханын туура этгенди.

Жыйылууну философия илимуны доктору Эфендиланы Фуад эмда тарых илимуны кандидаты Мадина Кулова кырагандыла. Ала да Конституцияда жазылган затланы хар ким да билдирге, миллетлени бирликлерин бютюн

кючлендирге, Ата журтубузну келир заманы, аны айныуу ючюн жууаплыккыны сезерге кереклисин айырып айтхандыла.

Люба АДИЛОВА.

Кёрмюч

Озган солуу кюнде Курорт залда КьМР-ни Усталарыны биригиулеру кырап, «Арт-Эль» кёрмюч бардырылганды. Анда республикада эм узакъда жашаган жерлешерибиз кеслери жарашдырган сейр продукцияны кёргозгөндиле.

Кийимлеринге — миллет накъышла

Бу кёрмюч эки кюнню ичинде кёзню кыуандыра ишлегенди. Ары келгенли жаратхан затларын сатып алыр онглры бар эди. Анда юс кийимле, юкюн жасауда хайырланырча аламат ариу затла, сумкала, накуут-налмасдан жарашдырылгъан жюзюкле, сыргъала, минчакъла эм башха аламат затла бар эдиле. Таулу бичакъланы жарашдырган усталарыбыз Гузайланы Алим бла Рашид да аламат ишлерин кёргозгөндиле.

Ары келгенли асламы тишируула болгъанлары себепли, энчи юс кийимлеге уллу эс бёлюнгени хахъ эди. Дизайнерле Мила Керейф (Созайланы Джамила), Lada Sweet эм дагыда башхала ол кюн абданла, жаш телю да суйюк киерик аламат оғъары жанланы кёргозгөндиле. Кёрмючден сора уа

мода ююно арт-директору, дизайнер Созайланы Джамила жарашдырган кийимле бла жабылганды. Аны «Caucase» деген проекттен «BALKARYA» жыйымдыгын Ата журтунда таулула эрттен бери сакълай эдиле. Ол аны былтыр хазырлап башлаганды. Бу жол мында аны битиеу коллекциясын кёргозтор амал болмаганды. Оғъары жанлагъа Джамила таулу кийимзени суратларын, Минги тауну, миллет кийимле айыучукъланы салганды. Ол айыучукладан бири уа айтылыккъ гёжефибиз Мусукаланы Исмайланы сыйфатлайды.

Бу кюнледе Нальчикде чемер кюлюу кызыны энчи тюкени да ачылыкъды. Жаз башына анда «Заман» газетни бетлеринден бири салынган оғъары жанланы, аллай жазыулары бла кепка-

ланы, жаулыкъланы да сатып алыр онг боллукъду.

Маданият ингирде бу аламат коллекцияны кёргозгөн «Минги тау» тепсеу кыауумгъа жыйылгъанла кызыу ксарсла бла тюбегендиле. Ызы бла ала «Зовут меня в Балкарию» деген жыргъа аламат той кырап, келгенли келлерин кётюргенди.

Кёрмючю жаба, Усталаны биригиулерин таматасы Жулабланы Мунира, быллай уллу ишни биринчи кере бардыргъанларын билдирип, аны этген халына ыразы болгъанын айтханды.

– Сиз кёргенден, фахмулу адамларыбыз кёпдюле. Хар бири да энчи хаты бла айырмалды. Мындан ары да быллай аламат жумушланы биригип бардыра туруубузгъа ыинамана,- дегенди ол.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Кырау

Саулыккыну игилендирирге — ахшы онгла

Билдире тургъаныбызча, республиканы Курортла эм туризм министерствосуну ишчилери санатор-курорт учреждениялада халны дайым тинтедиле, алада саулыккыну кючлеу жаны бла кыаллай онгла болгъанларын билдиредиле, тарыгъулаугъа кыарайдыла.

Бу жол ала «Голубые ели» санаторийде болгандыла. Ол Долинскде 6,4 гектарда орналыды. Баш мекамы беш кыатлыды, алада жаныгъай неда экеулен турурча 120 отуу, ашхана, медицина кабинетле бардыла. Кыатында уа — парк, жаяу жюрюрча жолчукъла. Сакъатланы кыайгъылары да этилгенди: пандуслар, уллу лифт салынгандыла, эшик ле кенгертилдиле.

Кыонакъланы жумушларына 90 адам кыарайды. Мында кёп саулыккындандырууну тюрлюсон хайырланадыла: суу эмда балчыкъ бла багъуу, массаж, физкультура, ингалацияла, фито-терапия кабинетле, багъуу балчыкъ да бардыла. Спа-процедураланы суйгенле кедр фито-бочка эм спелеоклиматотерапия бла хайырланалыккъдыла. Быйылны жаңгызда ноябринде анда 8 минг саулыккындандыруу амал этилгенди. Теренлиги 1,25-1,75 метр болгъан дарман гара сууу бла бассейни уа солугъанла бек жаратдыла. Анда сууну жылылыгы кышда 32-33 градусду, жайда уа — 29-30.

Ызы бла министерство тинтиулени «Водолежницада» бардыргандыла — аны бла быйыл бу иш бошалганды. Аны мекамы эки кыатлыды. Бир кереге 60-70 адам солуаллыккъдыла, алагъа

кырагъанла да 33 боладыла. Мында суу бла багъадыла, массаж, физиолотура, физиотерапия, ингалацияла этген, фито-терапия кабинетле, багъуу балчыкъ да бардыла. Спа-процедураланы суйгенле кедр фито-бочка эм спелеоклиматотерапия бла хайырланалыккъдыла. Быйылны жаңгызда ноябринде анда 8 минг саулыккындандыруу амал этилгенди. Теренлиги 1,25-1,75 метр болгъан дарман гара сууу бла бассейни уа солугъанла бек жаратдыла. Анда сууну жылылыгы кышда 32-33 градусду, жайда уа — 29-30.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия хазырлаганды.

Спорт

Эм кючлюеген бири

Кеп болмай Нальчикде битеуло стильи Араши Каратеде ачыкъ регионла аралы турнир бардырылганды. Анга тюрлю-тюрлю жыл санлада эр кишиле бла жашчыкъла кыатышхандыла. Бу эришуде кесича жыл санлыланы арасында шахарны 14-чю номерли гимназиясыны окуучусу Моллаланы Абдул-Малик да кючюн кёргозгөнди. Ол спортну бу тюрлюсю бла кюрешгенли алай кеп болмай эсе да, жетишмилери бла кыуандырады. Бу жол да Абдул-Малик думмакъ майдал кючлю болуп, грамота бла да саугаланганды. Кеси уа бу жолгъу эсеби бла артыкъ ыразы туйюлды.

Таулу жаш тренер Аслан Шогенова жаруа этеди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Иттинуюк

Фахмулулугъун белгилегендиле

Жазыу иш кимге алгъаракдан келеди. Аны кечирек башлагъанланы хапарларын да эшитте турарыбыз. Бу хапарыбызны жигити да аллай адамларыбыздан бири Чеченланы Алийди.

Алгъаракда Москвада ол «Наследие» деген адабият премияны номинанты болганды, энчи майдал бла саугаланганды, чыгармасы да ол саугъаны жыйымдыкъ китабында басмаланганды.

Бу саугъаны юсюнден кысха билдирейик. Аны Россейни Жазыучуларыны союзу бла Улуу биче Мария Владимировнаны жакълауунда болгъан Россейни Император Ююу кыурагандыла. Тёрели маданият байлыкъланы сакълагъан фахмулу авторланы излер ючюн этилгенди ол. Бююлюкте аны таматасы Мария Владимировнады. Саугъаны уа Алий Россей Жазыучулары союзу таматасы Дмитрий Кравчук кючунден алгъанды.

Чечен улуну жашуа жолу юсюнден айтханды. Ол 1963 жылда Хавазда тууганды. Орта школун да анда таусханды. Андан сора университетни тарых бөлюмюнде окугъанды.

Аны бошагъандан сора жашны Каменномост элге школгъа жибердиле. Анда тарыхдан устаз болуп бир жыл ишлейди. Сора аскерге чакъырадыла. Алий лейтенант чыны бири эди. Бир жылдан а анга тамата

лейтенант чын бередиле. Батальонну штабыны таматасы болуп турады.

Кыуллулугъун бошагъандан сора ол элине кыайтады. Алгъа комсомолну секретары болуп ишлеп башлайды. Бираздан а Эл советни председателине айырадыла. Токъсанчы жылла кыйын эдиле,

лэйди. 1994 жылда уа ишин башхагъа өтдорюп, кеси уа Шалушкагъа кечеди.

Усталыгына кёре иш тапхан тынч болмаганды. Болсада Алий, иш келлю адам, бош турмай, сатыу-алыу бла да кюрешгенди. Кырулушда да ишлегенди, мал жайганды, сют продукция да чыгарып тебирегенди. Миллетибизни бурунладан келген суусаларындан бири — таулу айранны этип, сатып да турганды. Шёнью ол ишин гитче жашына өтдоргенди.

Кеси уа кырулушха кетгенди. Юй тышулууну жаңгы амалына юйренип, аны бардырады. «Жашауда жангы ишни кёрсем, анга юйрениргим, аны эбине иги тошсем а, башхаланы да юйретиргим келеди», - дейди Алий ушагъыбызда.

Жыйырманыч жылда уа ол «Черекса трагедия» китапны окууду. Андан сора ол «Черекса трагедия» — души неугасоющая боль» деген поэмасын жазды. Саугъагъа да ол чыгармасы ючюн тийишли болганды. Андан сора «Хакимни жоллары», «Ахыяны сейирлик жашуа», эм дагыда кеп башха назмула бла поэмала да чыгъадыла аны кыаламындан.

Алий дайым иплеуно жолундады. Мындан арысында да сейр чыгармалары, жетишмилери бла окуучу-чуланы кыуандырыр деп сакълайбыз.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Низам

Солуу кюнлеге да ишлериккыле

Жаңгы жылгъа кеп кыалмаганды. Аны бла байламлы жамаут байрамгъа кыауаутда хазырланады. Кыабарты-Малкьарда назы терекликле сатхан ярмаркаланы да ишлери кыстауду.

Быйыл Нальчикде назы терекле сатхан жети ярмарка ишлейди: Абхазия майданда, «Кавказ», «Юго-Западный» сатыу-алыу комплекслени алларында, «Чора» спорт араны бла ипподромну арбаларында эм башха жерледе. Ала аны ахырына дерри сатыу этерикдиле.

Эсге сала айтсакъ, Нальчик шахар округну администрациясы жамаутха тапчыкъгъа, Абхазия майданда ярмарканы бу жол байрым эм шабат кюнледе өтдорюрге эркин этгенди. Келир жыл а ярмарка 13 январьда ачылыкъды.

Россельхознадзорну Шимал Кавказда регионла аралы управленийыны сайтында билдиргенича,

республикада назы терекле өсдорген питомникле болгъанына да кыарамай, ала аны кесеги тыш региондан келтирилдиле.

Кеп болмай ведомствону келечилери битимлени фитосанитар болумлары бла шагъырейленир хыйсапта рейд бардыргандыла.

Специалистле айтхангъа кёре, назыны алырдан алгъа сатыучудан тийишли документлени сураргъа керекди. Ол кеп хатадан сакъларгъа боллукъду. Теректик кеп конлени кыуандырыр ючюн, аны тюрсюноне — бутакларыны эм ийисине — энчи эс бурулса игиди.

2024 жылда январьда беш фарыз намазны кыылыуу нуахтымысы							
	Айны кюнлери	Эрттен намаз	Кюнню чыгъган заманы	Тюш намаз	Экинди намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз
1	Баш кюн	06:08	07:38	12:20	14:31	16:42	18:22
2	Геуюрге кюн	06:08	07:38	12:20	14:32	16:44	18:24
3	Бараз кюн	06:08	07:38	12:20	14:32	16:45	18:25
4	Орта кюн	06:08	07:38	12:21	14:33	16:46	18:26
5	Байрым кюн	06:08	07:38	12:21	14:34	16:47	18:27
6	Шабат кюн	06:08	07:38	12:22	14:35	16:48	18:28
7	Ыйык кюн	06:08	07:38	12:22	14:36	16:49	18:29
8	Баш кюн	06:08	07:38	12:23	14:37	16:50	18:30
9	Геуюрге кюн	06:07	07:37	12:23	14:38	16:51	18:31
10	Бараз кюн	06:07	07:37	12:24	14:39	16:52	18:32
11	Орта кюн	06:07	07:37	12:24	14:41	16:53	18:33
12	Байрым кюн	06:06	07:36	12:24	14:41	16:54	18:34
13	Шабат кюн	06:06	07:36	12:25	14:42	16:56	18:36
14	Ыйык кюн	06:06	07:36	12:25	14:43	16:57	18:37
15	Баш кюн	06:05	07:35	12:25	14:44	16:58	18:38
16	Геуюрге кюн	06:05	07:35	12:26	14:45	16:59	18:39
17	Бараз кюн	06:04	07:34	12:26	14:46	17:00	18:40
18	Орта кюн	06:03	07:33	12:26	14:47	17:02	18:42
19	Байрым кюн	06:03	07:33	12:27	14:48	17:02	18:42
20	Шабат кюн	06:02	07:32	12:27	14:49	17:04	18:44
21	Ыйык кюн	06:01	07:31	12:28	14:50	17:06	18:46
22	Баш кюн	06:01	07:31	12:28	14:52	17:07	18:47
23	Геуюрге кюн	06:00	07:30	12:28	14:53	17:08	18:48
24	Бараз кюн	05:59	07:29	12:28	14:54	17:09	18:49
25	Орта кюн	05:58	07:28	12:28	14:55	17:11	18:51
26	Байрым кюн	05:57	07:27	12:29	14:56	17:12	18:52
27	Шабат кюн	05:57	07:27	12:29	14:57	17:13	18:53
28	Ыйык кюн	05:56	07:26	12:29	14:58	17:15	18:55
29	Баш кюн	05:55	07:25	12:29	14:59	17:16	18:56
30	Геуюрге кюн	05:54	07:24	12:29	15:01	17:17	18:57
31	Бараз кюн	05:53	07:23	12:29	15:02	17:19	18:59

КЪМР-ни Муслийманларыны дин управленийысы.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары), ЖАНГ УРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары), ТОКЪБЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМАЛАНЫ Зухура, УЛБЛАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЫ: Редакторну приёмный — 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары — 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь — 40-03-24. Секретариат — 40-93-62. Корректорла — 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛОМЛЕРИ: Политика эм право — 42-24-02, 42-67-68. Экономика — 42-66-73. Културла — 42-66-76. Социал ишсе — 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт — 40-39-93, 42-66-71. Окуучула бла байламлыккъла журотпоу эм жазылыуу — 42-37-94. Эчичи корреспондент — 42-68-72. Операторла — 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла да кыагъат журотмейди. Кыол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артка кыайтарылмайдыла.

Газетде басмаланган материалда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишимге боллукъду. Алада айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликке материалланы авторлары кеселери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машина бла жазылган 5-6 бет) кёню алмайды.

Газет Связны, информация технологияны эмда асламлы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Кыабарты-Малкьарда управленийысында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПН № ТУ07-00118. Индекс — П 5893

Газетни басмагъа «КЪМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КЪМР-ни почта связны федерал Управленийы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер обществе жууаплыды. Телефон: 42-69-34

Газет ыйыккъда оч кере чыгъалды — геуюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикте кере 19,00 сагъатда кыол салынады. 20,00 сагъатда кыол салынганды

ГАЗЕТНИ ПОМЕРНИН ЧЫГЪАРГАНЛА: Османланы Хыйса — дежурный редактор; Кучукланы Сафит, Кетенчиланы Зульфия — жууаплы секретарыны орунбасарлары; Бийчекчуланы Жаннета (1-чи бет), Геяланы Валентина (2-чи бет), Ахтамланы Лиоаза (3-ю бет), Зезаланы Лида (4-ю бет) — корректорла.

Тиражы 1435 экз. Заказ № 2838

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСНИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин алы проспекти, 5

элкюр почта: elbor_50@mail.ru